

Семінарське заняття № 4 (2 год.) ЗМ2,ТЗ

Тема: Соціологія сім'ї. гендерна соціологія.

Мета:

розвиваюча: навчити студентів оперувати поняттями з категоріями гендер, стать, сім'я, шлюб;

пізнавальна: розвивати уміння користуватися всіма допустимими джерелами знань; розвивати уміння творчо мислити;

виховна: виховувати повагу до духовних цінностей сім'ї, пізнавати світ людських надбань.

Тип заняття: застосування вмінь та навичок.

Міжпредметні зв'язки: історія, філософія, психологія.

Обладнання: підручники, посібники.

Питання до семінарського заняття

1. Функції сучасної сім'ї.
2. Основні положення гендерної соціології.
3. Концепції гендерних відмінностей (соціобіологічна парадигма, структурний функціоналізм, символічний інтеракціонізм).
4. Теорії фемінізму.
5. Демографічна ситуація в Україні.

Використана література:

1. "Соціологія" за ред.. В.Г. Городяненка. Київ "Академія" 2008р.
2. В.М. Піча. "Соціологія" Київ "Каравела" 2015р.
3. Лукашевич М.Й. "Соціологія". Підручник. Київ 2006.
4. Соціологія: навч.посіб. /за ред. В.І. Докаша – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Основні поняття: фемінізм, демографічна ситуація, гендер, шлюб.

Під час підготовки до семінарського заняття, слід звернути увагу на підручники В.Г. Городяненка ст..14, та звернутися до матеріалу що міститься, після плану заняття.

Після вивчення теоретичного матеріалу слід закріпити свої знання за допомогою запитань та завдань.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ:

Дати відповіді на запитання

1. Фемінізм, та його основні напрямки.
2. Сучасна демографічна ситуація в Україні.
3. Типи сімей.
4. Типові гендерні стереотипи.

1. Основні функції сучасної сім'ї

Сім'я – це соціальна спільність, яка формується на основі шлюбу й зумовленої ним правової та моральної відповідальності подружжя за здоров'я дітей та їх виховання. Тому суттєве значення нині має „*планування батьківства*”. При плануванні останнього, як правило, враховуються такі фактори:

- загальна кількість дітей;
- час народження першої дитини;
- інтервал між народженням наступних дітей.

Основні функції сім'ї та тенденції її розвитку.

Існує ще один соціологічний підхід до аналізу шлюбно – сімейних відносин: сім'я розглядається під кутом зору її **способу життя**. В цьому випадку виділяються такі основні сфери життєдіяльності сім'ї:

- репродуктивно – виховна діяльність;
- ведення домашнього господарства;
- трудова діяльність;

2. Гендерна соціалізація є процесом засвоєння гендерних (соціостатевих) ролей і відтворення типів поведінки, очікуваних суспільством від чоловіків та жінок.

Усвідомлення дитиною своєї статевої ролі охоплює уявлення про те, наскільки її якості відповідають очікуванням та вимогам чоловічої або жіночої ролі.

Вчені вважають, що на розвиток гендерної ідентичності впливають процеси моделювання, зміцнення, само соціалізації. При *моделюванні* діти імітують поведінку дорослих, спочатку наслідують людину, яка про них турбується найбільше (мати, няня), потім батька, друзів, учителів, кіно героїв.

Процес зміцнення пов'язаний з нагородами та покараннями. У *процесі само соціалізації* діти на основі вербальної та невербальної взаємодії готують себе до життя в суспільстві, поступово усвідомлюючи, що певна поведінка викликає пошану або осуд оточення.

Отже, гендерна ідентичність формується різними способами: внаслідок позасвідомого наслідування дитиною поведінки людей своєї статі; намагань поводитися відповідно; спілкування з друзями (дітьми) своєї та протилежної статі; під впливом навчання і заохочення певної поведінки дитини дорослими. До 20 років завершується первинна гендерна соціалізація, одним з головних агентів якої є родина.

Значно впливають на гендерну соціалізацію гендерні стереотипи.

Гендерні стереотипи – механізми, що забезпечують закріплення і трансляцію гендерних ролей від покоління до покоління.

3. Проблема гендерних відмінностей у світовій соціології

Проблемами гендерних відмінностей, нерівності чоловіків і жінок цікавляться усі соціологічні концепції, напрями, парадигми.

Соціобіологічна парадигма: Опоненти соціобіологічних концепцій, не заперечуючи значущості статевого чинника, вважають, що сексуальність, статуси та ролі чоловіків і жінок детерміновані передусім соціальними та культурними відмінностями.

Структурний функціоналізм : Ґрунтується на тому, що окреслення

гендерних статусів на основі статево вікової спеціалізації відбувалося одночасно з формуванням людської цивілізації. Розподіл статевих ролей, які водночас підтримують одна одну, забезпечує ефективне функціонування сім'ї як соціальної системи.

Теорія конфлікту : Видатний її представник Р. Коллінз вважає, що статеву нерівність зумовлена конфліктом між чоловіками (панівна група) та жінками (залежна група). В основі цього панування – підкорення чоловіками жінок заради сексуального задоволення. Щоб узаконити доступ до них та зміцнити своє панування, чоловіки здобули право на “сексуальну власність”.

4..На хвилі протесту проти дискримінації жінок, гендерних стереотипів виник фемінізм.

Фемінізм – науковий напрям і суспільний рух, метою якого є повна рівноправність чоловіків і жінок у всіх сферах життя.

У фемінізмі чітко окреслилося три напрями: суфражизм - рух за надання жінкам права обирати; гуманістичний, який звільнення жінки вбачав у розвитку її інтелекту, підвищенні грамотності; марксистський вважав, що становище жінки-робітниці зумовлене класовими причинами, тому боротьба за її звільнення збігається із загальним завданням звільнення пролетаріату.

У 60-ті роки ХХ ст. оформилося три напрями неофемінізму:

1.Ліберальний. Основні вимоги його – ліквідація дискримінації жінок, законів, що обмежують їх права.

2.Радикальний. Виходить з того, що головним злом, яке породжує нерівність жінок, є чоловічий шовінізм

3.Марксистський. Жіночу пригнобленість розглядає як продукт капіталістичних і патріархальних суспільних відносин.

Організаційно український жіночий рух оформився у 1884р. заснуванням першого жіночого товариства у Станіславі і жіночого товариства О.Доброграєвої. Згодом було створено “Клуб русинок”, “Гурток українських дівчат”, “Жіноча громада”, “Союз українок”. Ідеологами українського жіночого руху вважають Наталю Кобринську, Софію Русову, Христю Алчевську, Ольгу Кобилянську.

На Всеукраїнській конференції “Стратегія четвертої Всесвітньої конференції з питань становища жінок і програма дій в Україні”, що відбулася у 1996 р. в Києві й підкреслила необхідність ліквідації нерівності між чоловіками та жінками у сфері влади, виступила за прийняття відповідних державних рішень. Сучасна гендерна політика розвивається за такими напрямками:

- рівноправність у зайнятості та навчанні;
- сервісний контроль за дітьми;
- контроль за народжуваністю, методами контрацепції та штучного переривання вагітності;
- юридична та фінансова незалежність жінок;

Основні поняття:

Соціальний інститут - певним чином організована, стандартизована та узгоджена форма суспільних відносин, орієнтована на задоволення суспільно значимих потреб тим способом і в тому обсязі, які вважаються суспільством оптимальними.

Сім'я як соціальний інститут - один з підходів до вивчення сім'ї, який дозволяє з'ясувати її соціальну сутність у певній суспільній системі: місце і роль сім'ї в ній, способи регулювання сімейно-шлюбних стосунків, узагальнені характеристики сімейно-шлюбної поведінки різних суспільних груп, особливості функціонування сім'ї, співвідношення сімейного ідеалу з реальним типом сім'ї а також для характеристики зв'язку сім'ї з іншими підсистемами суспільства.

Сім'я як мала соціальна група - аналізується соціологами з метою встановлення структури сім'ї, системи внутрішніх стосунків, зокрема лідерства, визначення рівня згуртованості сім'ї тощо.

Форми сім'ї та шлюбу – способи організації сімейно-шлюбних стосунків у певному суспільстві, виділені на основі параметрів кола та кількості осіб, які перебуваючи в шлюбі, творять сімейний осередок. Наприклад: моногамія, полігамія, груповий шлюб.

Тип сім'ї - визначається за кількістю і характером сімейних пар, які проживають разом і творять єдиний сімейний осередок.

Сімейна політика – один з напрямів соціальної політики, який визначає ставлення держави до сім'ї, способи та форми регулювання сімейно-шлюбних стосунків з метою їх оптимізації.

Питання на закріплення матеріалу:

1. Дайте визначення гендерна соціологія?

2. Фемінізм, коли і як виник?

3. Назвіть основні функції сім'ї?